

شانۆ، سهكۆی هزر و شارستانیەت

به بۆنه‌ی رۆژی جیهانی شانۆ

سالی ۱۹۷۲ ئەو کاتە یازده سال له نۆهه‌مین کۆنگره‌ی جیهانی شانۆ (ITI) تێپه‌ریبوو، ریک نیوسه‌ده له‌وه پێش له شاریکی خنجیلانه‌ی پر ناو و باخ و دارستان و کۆلانی ته‌نگه‌به‌ر و دهوردراو به شاخ و چیا‌ی قووج و ته‌خت و ته‌روتوش. له ناو خه‌ڵکیکی دلفراوانی ساده و ساکار له گه‌ل کوران و کچانی تامه‌زرۆ له شاری بئ هۆلی شانۆ و ناوه‌ندی هونهری و بئ هه‌ر شتیکی شانۆ، شانۆی سه‌رده‌میانه ده‌ستی پیکرا.

شاریک به ته‌واوی دوور له شانۆ به بۆنه‌ی جه‌نه‌کانی کیانی شاهه‌نشا‌هی که له سه‌ر خه‌کی داگیرکراوی کورد و ته‌رمی پێشه‌واو سه‌ردارانی جیگیرکرا‌بوو، سه‌یری نمایشی "میلی و میه‌نی" ده‌کرا و به شانۆ و تئاتر به خه‌ڵک ده‌فرۆشرا. نمایشی میلی و میه‌نی به‌و تیکستانه‌ ده‌گوترا که کورده‌کان خۆیان به دژی خۆیان ده‌یاننوسی بۆ پارێزگاری له "میهن و میلمه‌ت"ی، که هی خۆیان نه‌بوو!

نیو سه‌ده له‌و رۆژانه تێپه‌ریوه که له پاییزیکی ساردی به‌فرکه‌وتوو دانه دانه به‌رد و زیخمان ده‌رده‌هاورد بۆ ئەوه‌ی سه‌کۆی شانۆ که ئەشکه‌وتیک بوو برارێندریته‌وه. شانۆنامه‌ی "کونه ئەشکه‌وت" داستانی دوو سه‌ربازی راکرده له شه‌ر بوو که په‌نایان بۆ ئەشکه‌وت هینابوو. ئەوانی تازه لاو له ناو ئەشکه‌وت، توشیان به توشی په‌ره‌پیاویکه‌وه ده‌بی که میژوو ده‌گیریته‌وه. میژوو که له ئیمه‌ی شانۆگیریش گووم ببوو. ئیمه‌ و فیرکرا‌بوویان که جووچکه‌ی (کلکی) پارسه‌کانین و میژوو به‌ بالای ئەوان براره و شانازی ئەوه‌یه میژووی ئەوان فیربین و به زمانی ئەوان بدوین و سه‌ول بدین له فارسی ته‌قاندن به‌وان بگه‌ین و له شانۆشدا لاسایی ئەوان بکه‌ینه‌وه.

ئیمه‌ خۆمان نه‌بوین، ئەوانیش خۆیان نه‌بوون.

ئەوان خۆیان له که‌سایه‌تییه‌کی درۆبینی کارتونیدا دیتبووه و خه‌یال و ئەفسانه‌ی ئیره و ئەوینان به هه‌موو چه‌شنه‌ سریشیک سریشریژ ده‌کرد و به ناوی میژووی ۲۵۰۰ ساله له فیرگه‌کان ده‌یانته‌پانده ناو میشکی ئیمه‌وه و ئیمه‌ش بۆ نووسینی چه‌ند رسته له سه‌ر شار و زیدی خۆمان دوور له هه‌ر چه‌شنه به‌لگه و زانیاری، ده‌سته‌وه‌ستان و داماو ده‌مانه‌وه. ئەوان خاوه‌ن شارستانیەت بوون و ئیمه‌ش شانازیمان به سینه‌ری ئەوانه‌وه به سه‌ر سه‌ری خۆمانه‌وه ده‌کرد و رۆژانه ببوینه سه‌ماکه‌ری سه‌ر سه‌کۆی ئەوان.

۶۰ سال له ته‌مه‌نی رۆژی جیهانی شانۆ و سه‌ هه‌زار سال له ته‌مه‌نی شانۆ و فه‌لسفه تێپه‌ریوه و شانۆ وێرانکراوه‌که‌ی سه‌رده‌می ئەله‌کساندر له که‌نگا‌وه هیشتا نوێ نه‌کراوه‌ته‌وه. ئیمه‌ی شانۆکار و شانۆگیری کورد هیشتا عه‌ودالی نازادی بیر و هزر و سه‌کۆی نازاد و که‌سایه‌تی خۆمان و که‌سایه‌تی شانۆی میله‌تیکین که خۆی نه‌دیته‌وه و ژیر پێی هه‌لۆله و وه‌ک قه‌ره‌ج رۆژیک له سه‌ر سه‌کۆی سیاسی ئەم کیان و رۆژیکی تر له سه‌ر سه‌کۆی ئەو حکومه‌ت به‌ دلی ئەوان ده‌لێزین و شانۆش له‌واندا ده‌بینین و خو و خه‌دی ئەوانمان گرتوه و نازاندی ئەوه‌ی به ناوی کورد و به ناوی شانۆ بازاری پێ پیکراوه، چیه‌ و به‌ری به‌ کوپه‌یه!

له رۆژیکی وه‌ک ئەم رۆژه‌دا گه‌ر پشت له راستیه‌کانی نه‌ته‌وه‌یه‌کی په‌نجا میلیونی بئ کیان و شانۆی بیناسنامه‌ی بکری، یه‌ک په‌رسیا به‌ره‌م‌و‌رومان ده‌بیته‌وه، که که‌ی له ژیر نالای کیانی نه‌ته‌وه‌یه‌کی په‌کرتوو، شانۆی پشتنه‌ستوو به ۱۲ هه‌زار سال فه‌ره‌نگ و شارستانیەتی گووم بوو و نه‌ناسراو، شانۆ به تیکه‌هیشتنی ئەمه‌ری بئ له زیدی کوردان و سه‌کۆی شانۆی جیهان ده‌ژیته‌وه و ده‌بوو ژیته‌وه!

به‌م هه‌روه‌ه، رۆژی شانۆ له شانۆکاران به تاییه‌ت له شانۆکارانی ولاتی رۆژ و ره‌ز و ناگر و سه‌ما پیرۆز بئ.

برایم فه‌رشێ
شه‌ش و سه‌وتی خا‌که‌لێوه‌ی ئەمه‌سال